

Poliitikataust

Vastavalt ÜRO 1993. aasta deklaratsioonile naistevastase vägivalda likvideerimise kohta on naistevastane vägivald "igasugune naiste vastu suunatud vägivaldaakt, mille tulemuseks on või võib tõenäoliselt olla naisele füüsilise, seksuaalse või psühholoogilise kahju või kannatuse tekitamine". Mis tahes kujul naistevastane vägivald kahjustab märkimisväärselt naiste inimõigusi – s.o põhiõigust elule, julgeolekule, vabadusele, väärikusele ning kehalisele ja emotsionaalsele puutumatusse – ja raskendab või takistab naistel nende kasutamist ning seepärast ei tohi riigid naistevastast vägivalda eirata.

Euroopa Liidu Nõukogu on vastu võtnud kolm järelduste paketti

- 2010. aastal rõhutas nõukogu vajadust tõhustada andmete kogumist naiste- ja tüdrukutevastase vägivalda ulatuse kohta.
- 2012. aastal kutsus nõukogu liikmesriike üles "tagama piisava hulga tugiteenuste olemasolu vägivaldaohvrite jaoks ja kohaldama soolise võrdõiglikkuse perspektiivi" ning tegi komisjonile ettepaneku kaaluda lisaõigusakte ja töötada välja soolise vägivalda vastu võitlemise Euroopa strateegia.
- 2014. aastal kutsus nõukogu liikmesriike üles lahendamise ebapiisava aruandluse probleemi, parandades juurdepääsu teenustele ning pakkudes asjakohaseid ja piisavaid vahendeid, et võidelda soolise vägivalda ja naiste suguelundite moonutamise vastu.

Direktiiv, millega kehtestatakse kuriteoohvrite õiguste ning neile pakutava toe ja kaitse miinimumnõuded (direktiiv 2012/29/EL)

- Direktiivis tunnistatakse, et naistevastane vägivald on sooline vägivald, ja rõhutatakse vajadust pakuda haavatavatele ohvirühmadele, näiteks seksuaalvägivalda ohvritest naistele eriteenuseid.

Direktiiv, mis käsitleb Euroopa lähenemiskeeldu haldus-, tsiviil- ja kriminaalõiguse valdkonnas

- Direktiiviga tagatakse, et ühe ELi liikmesriigi välja antud lähenemiskeeldu tunnistatakse kogu Euroopa Liidus. Perevägivalda all kannatanud naised on ELis reisides või mujale elama asudes vägivaldase eest kaitstud.

Määrus (EL) nr 606/2013 tsiviilasjades määratud kaitsemeetmete vastastikuse tunnustamise kohta

Euroopa Komisjon

- Komisjon on rahastanud Daphne III ning ühenduse tööhõive ja sotsiaalse solidaarsuse programmi (programm Progress) raames paljusid Euroopa projekte, mille eesmärk on kaotada naistevastane vägivald, ning ta jätkab seda tegevust õiguste, võrdõiglikkuse ja kodakondsuse programmi kaudu, mida täiendavad õigusprogrammi vahendid.
- Väärikus ja isikupuutumatus ning soolise vägivalda kaotamine on komisjoni naiste ja meeste võrdõiglikkuse strateegia (2010–2015) esmatähtis valdkond.
- Komisjon võttis 2013. aastal vastu poliitilise teatise naiste suguelundite moonutamise kaotamise kohta ja mitu asjaomast meetet ning kutsus liikmesriike üles võtma konkreetseid meetmeid.

Pekingi tegevusprogrammi strateegilised eesmärgid ja ELi näitajad

- D.1** Võtta naistevastast vägivalda ennetavaid ja kõrvaldavaid üksteist täiendavaid meetmeid.
- D.2** Uurida naistevastase vägivalda põhjusi ja tagajärgi ning ennetusmeetmete tõhusust.
- D.3** Kaotada naistega kaubitsemise ning abistada prostitutsiooni ja inimkaubanduse tagajärjel vägivalda ohvriks langenud naisi.

ELi Nõukogu kinnitas need valdkondlikud näitajad, mis pakuti välja Hispaania ja Taani eesistumise ajal 2002. aastal ning Iirimaa eesistumise ajal 2004. aastal. 2012. aastal vaatas Küpros eesistujariigina üle ohvriabi näitaja. Selles valdkonnas on praegu kümme näitajat, mis käsitlevad peamiselt naistevastast perevägivalda ja/või paarisuhtevägivalda ning seksuaalset ahistamist tööl.

Uusimad andmed ja teave on esitatud Euroopa Soolise Võrdõiglikkuse Instituudi loodud andmebaasis "Women and men in the EU – facts and figures" ("Naised ja mehed ELis. Faktid ja arvud"), mis on kättesaadav aadressil <http://eige.europa.eu/content/women-and-men-in-the-eu-facts-and-figures>

Kogu ELi hõlmavatel andmetel põhinevad järeldused

Soolise vägivalla küsimus on liikmesriikides üha olulisem

Pärast Pekingi tegevusprogrammi viimast üldist ülevaatamist ELis on liikmesriigid teinud valdkonnas märkimisväärsed edusamme, võttes vastu uued õigusaktid ning töötades välja ja rakendades uusi meetmeid, et eri vägivalla eri vormidega võidelda. Mitu liikmesriiki on astunud samme soolise pere- ja paarisuhtevägivalla mõistete kasutuselevõtuks kriminaalõiguses.

Viimasel viiel aastal on ELis saavutatud selge üksmeel ning otsustatud võtta vastu ja rakendada riiklikud tegevuskavad, et lõpetada naistevastane vägivald. Suurem osa liikmesriike on need tegevuskavad vastu võtnud. Enamik riiklikke kavasid ja strateegiaid käsitleb nii perevägivalda kui ka teisi vägivallavorme, nagu füüsiline vägivald, seksuaalvägivald, psühholoogiline vägivald, jälitamine, naiste suguelundite moonutamine, naisetapp ja seksuaalne ahistamine töö.

Vägivallaohvriks langenud naistele pakutav eritoetus ei ole piisav

Naiste tugiteenused ei seisne üksnes abi pakkumises üksikutele naistele, vaid neil on oluline osa ka teadlikkuse parandamisel ja ühiskonna suhtumise muutmisel. 2012. aastal oli 17 liikmesriigis loodud naiste jaoks riiklik abitelefoni ja 25 liikmesriigis tegutsesid naistele suunatud varjupaigad.

Aastatel 2012–2013 võis täheldada positiivseid muutusi, sest kogu Euroopa Liidus rajati uusi varjupaiku. Peaaegu kõik naiste diskrimineerimise likvideerimist käsitleva konventsiooni alusel esitatud aruanded näitavad siiski, et naistele suunatud eriteenuste rahastamist on vähenatud ning see ei ole piisav või püsiv. Naistele suunatud kvaliteetsete ja püsivate teenuste rahastamine on seni kogu ELis veel sisse seadmata, kuigi see on väga vajalik.

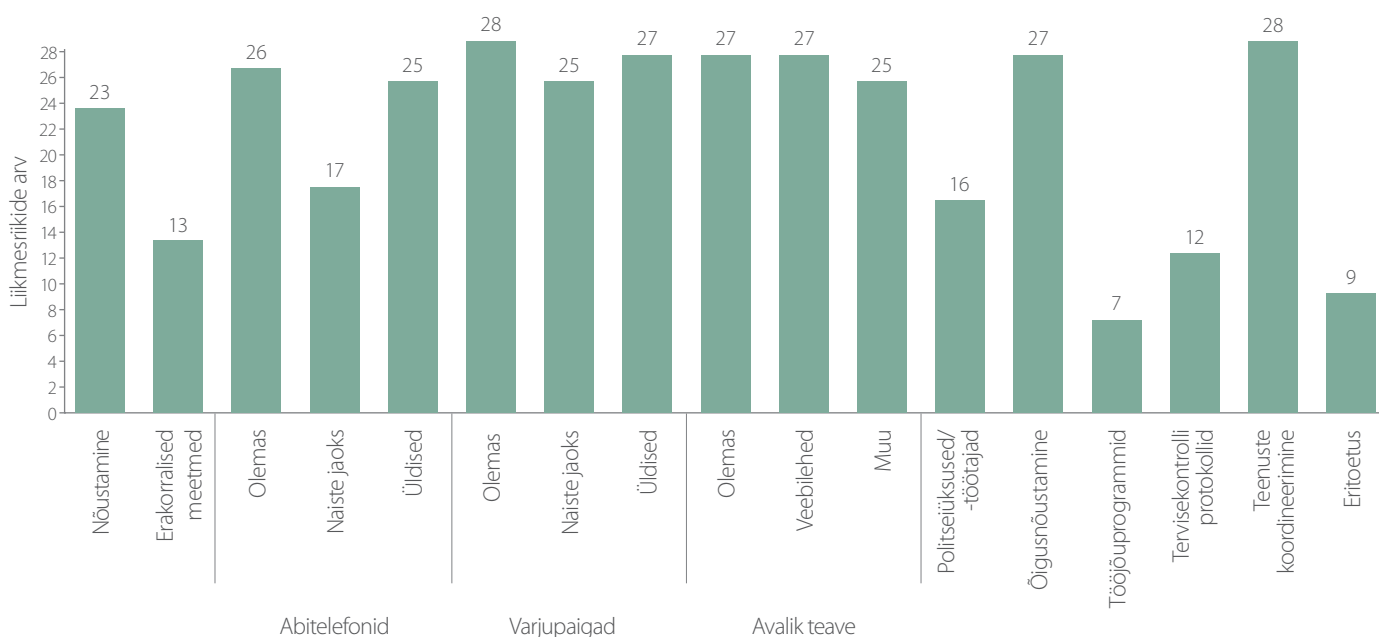
Tervishoiusüsteemid tegelevad naistevastase vägivallaga üha rohkem

Vajadust tervishoiusektoris tõhusalt naistevastasele vägivallale reageerida on viimasel viiel aastal ELis üha laiemalt tunnustatud, seda kinnitas ka Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti (FRA) uuring, mis näitas, et enamik vägivalla ohvriks langenud naisi pöördub abi saamiseks kõigepealt tervishoiuasutustesse. Lisaks koolituse pakumisele on tervishoiusektori jaoks äärmiselt olulised naiste edasisuunamise eeskirjad ja kord. Et naisi edasi suunata, peab olema rajatud vägivalla ohvriks langenud naistele püsivalt teenuseid pakkuv keskus. Praegu on sellised eeskirjad kehtestatud ainult 12 liikmesriigis.

Liikmesriigid toetavad naistevastase vägivalla andmete kättesaadavuse, kvaliteedi ja võrreldavuse parandamist

Aastatel 2000–2014 tehti ELi liikmesriikides vähemalt üks naistevastase vägivalla leviku uuring. Eri vormis naistevastase vägivalla haldusandmeid saab tavaliselt politseiilt, kohtusüsteemist (kohtustatistika) ja muudest sektoritest (tervishoid, sotsiaalteenused).

VÄGIVALLAOHVRIKS LANGENUD NAISTELE SUUNATUD ERITEENUSED TEENUSELIKIDE KAUPA. EU-28, 2012

Allikas: EIGE, "Violence against Women – Victim Support" ("Naistevastane vägivald – ohvriabi"), 2012.

Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti ELi-ülese naistevastase vägivalla leviku uuringu avaldamisega 2014. aastal saavutati ELis naistevastase vägivalla leviku hindamisel oluline vahe-eesmärk. Uuringu kohaselt on iga kolmas naine ELis kogenud pärast 15. eluaastat teatud vormis kehalist ja/või seksuaalset vägivalda. Selliseid naisi on kokku 62 miljonit. Iga kümnes naine on pärast 15. eluaastat kogenud teatavas vormis seksuaalset vägivalda ja iga kahekümnendat naist on vägistatud.

Vägivallatsejatele suunatud programme tunnustatakse üha rohkem

Istanbuli konventsioonis (artikkel 16) nõutakse, et töötataks välja naistevastase vägivalla toimepanijatele suunatud programmid, et õpetada neile vägivallavaba käitumist suhetes, ennetada edasist vägivalda ja muuta

vägivaldseid käitumistavasid. Enamik liikmesriike pakuvad vägivallatsejatele kavandatud programme, millest enamik keskendub psühholoogilisele või psühhiaatrilisele ravile, nõustamisele ja teraapiale.

Spetsialistidele pakutakse üha laialdasemalt koolitust

Et vägivaldaohvreid tõhusalt toetada ja olemasolevaid meetmeid rakendada, tuleb naistevastase vägivalla põhimõtted lõimida spetsialistide põhikoolitusse ning töötada neile välja selged tegevuspõhimõtted ja -suunised. Enamik liikmesriike on koolituse tähtsust küll tunnistanud, kuid ainult vähesed rahastavad korrapäraselt koolitust selles valdkonnas. Märkimisväärne osa koolitusest toimub vabaühenduste kaudu ja vahel ei eraldata neile selleks tööks isegi rahalisi vahendeid.

Soolõime näiteid EIGE hea tava andmebaasist

Perevägivalla erikoolitus suurhertsogiriigi tulevastele politseijõududele (Luksemburg)

Luksemburg võttis 2003. aastal vastu koduvägivallaseaduse, mis sisaldab sätteid vägivallatsevate väljatõstmise kohta pere elukohast. Samuti loodi seadusega vägivallaga võitlev koostöökomitee, mis toob kokku asjasse puutuvate organisatsioonide esindajad (ministeeriumid, kohtud, politsei- ja vabaühendused, mis tegelevad vägivallaga). Järgmise sammuna loidi vabaühendused ja suurhertsogiriik tulevaste politseinike põhiõppe osana erikoolitusmooduli, mille järgi on koolitatud ka tegevpolitseinikke teenistusesisesel koolitusel. Näiteks õpetati, kuidas koostada prokurörile esitatavat raportit ning ohvrite ja ründajate teabekaarti. 2004. aastal koolitati 36 rühma, millest igaühes oli 20–30 osalejat (kokku 1000 politseinikku). Sestpeale on igal aastal regulaarselt koolitatud 60 politseitöötajat.

CAADA IDVA koolitus (Ühendkuningriik)

CAADA (*Co-ordinated Action Against Domestic Abuse*) on välja arendanud koolituskursuse, et parandada sõltumatute perevägivallanõustajate (*Independent Domestic Violence Advisors* (IDVA)) kvalifikatsiooni. Nõustajad töötavad kõige suuremas ohus olevate ohvritega. Ühendkuningriigi siseministeerium on kvalifikatsiooni heaks kiitnud ja selle on 3. tasemega akrediteerinud OCN (Open College Network). Alates 2005. aastast on CAADA koolitanud üle 1700 IDVA, et anda neile oskused, kuidas muuta perevägivalla ohvrite ja nende laste elu turvalisemaks. Koolitus kestab 14 päeva ning see toimub viie õppemoodulina, võimaldades arendada olulisi IDVA-tööriistu ehk oskusi, muu hulgas motiveerivat intervjuerimist, muutustetsükli rakendamist, aktiivset kuulamist, enesekehtestamist, läbirääkimist ja prosotsiaalset mudeldamist. CAADA 2012. aasta aruandes „Turvalisem koht“ analüüsiti 2500 juhtumit ning 63% ohvritest andis teada, et väärkohtlemine lõppes pärast IDVA sekkumist, ning 71% ohvritest ütles, et nad tunnevad end turvalisemalt. Eeskätt vähenes seksuaalvägivald. Samuti teatasid ohvrid, et nende heaolu paranes pärast IDVA sekkumist: 69% teatas, et nende elukvaliteet on parem, ja 77% väitsid, et teavad, kust tulevikus abi saada.

EDUSAMMUD JA TAKISTUSED VALDKONNAS D: NAISTEVASTANE VÄGIVALD

EDUSAMMUD

- Naistevastase vägivalda nähtavus on viimastel aastatel paranenud.
- Naistevastase vägivalda kohta on tehtud uusi uuringuid ja kogutud uusi andmeid.
- Liikmesriigid on võtnud naistevastase vägivalda vastu võitlemise õigus- ja institutsioonilist raamistikku tugevdavaid meetmeid.
- Naistevastase vägivalda vastu võitlemise olemasolevaid meetmeid saab edasi arendada ja täiustada, et täita miinimumnõuded kogu ELis.

TAKISTUSED

- Naistevastane vägivald on ulatuslik ja keerukas ning et selle vastu võidelda, on vaja märkimisväärset poliitilist tahet ja rahastamist.
- Naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimist käsitleva konventsiooni kohased aruanded näitavad, et naistele suunatud eriteenuste rahastamist on vähendatud.
- Vägivalla ohvriks langenud naistele pakutav eritoetus on endiselt ebapiisav.

ELi edasised sammud

- Tuleb tagada märkimisväärne poliitiline tahe ja rahastus, et naistevastase vägivalda vastu võitlemise meetmeid edasi arendada ja täiustada, et saavutada vägivaldaohvrite toetamise miinimumnõuete täitmine kõikides liikmesriikides.
- Naistevastase vägivalda jälgimiseks ja asjaomaste meetmete rakendamiseks on äärmiselt oluline koguda piisavalt kvaliteetseid leviku- ja haldusandmeid.
- Lisaks otsesele naistevastasele vägivaldale tuleks võidelda naistevastast vägivalda ja üldiselt soolist ebavõrdsust toetavate normide, hoiakute ja stereotüüpidega (mis põhjustavad kaudset vägivalda).
- Mehi kaasamata ei saa naistevastase vägivalda vastu võitlemine olla tõhus. Et soolise vägivalda probleemi aluseks on patriarhaalne kultuur, hegemooniline maskuliinsus ja soonormid, saab seda kõrvaldada ainult meeste kaasabil ning patriarhaalsetesse struktuuridesse ja hegemoonilisse maskuliinsusesse kriitiliselt suhtudes.

Europäisches Institut für Gleichstellungsfragen (EIGE)

Das Europäische Institut für Gleichstellungsfragen (EIGE) ist das EU-Kompetenzzentrum für Gleichstellungsfragen. Das EIGE unterstützt politische Entscheidungsträger und alle relevanten Einrichtungen in ihren Bemühungen zur Verwirklichung der Gleichstellung von Frauen und Männern in Europa und darüber hinaus, indem es spezifisches Fachwissen sowie verlässliche und vergleichbare Daten zur Gleichstellung in Europa bereitstellt.

Weitere Informationen: <http://eige.europa.eu>

Das Ressourcen- und Dokumentationszentrum (RDC) des Europäischen Instituts für Gleichstellungsfragen (EIGE) ist ein innovatives und praktisches Instrument, das dabei hilft, wichtige Ressourcen zur Geschlechtergleichstellung zu identifizieren und zu verknüpfen, um die Gleichstellungspolitik und -praxis interessierten Personen erleichtert und einen Online-Bereich für Diskussionen und Debatten bietet.

Weitere Informationen: <http://eige.europa.eu/content/rdc>

Kontakt:

Europäisches Institut für Gleichstellungsfragen
Gedimino pr. 16, LT-01103 Vilnius, LITAUEN
Tel. +370 521574-44/00

facebook.com/eige.europa.eu

twitter.com/eurogender

youtube.com/eurogender

<https://eurogender.eige.europa.eu>

ISBN 978-92-9218-563-3

doi:10.2839/1885

MH-04-15-022-DE-N